

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ**

Αθήνα, 10-06-2020

Αριθ. πρωτ.: Γ/ΕΞ/4002/10-06-2020

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 11/2020

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την 29-01-2020 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν οι Γεώργιος Μπατζαλέξης, Αναπληρωτής Πρόεδρος, κωλυμένου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου, και τα αναπληρωματικά μέλη Γρηγόριος Τσόλιας και Εμμανουήλ Δημογεροντάκης, ως εισηγητής, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Χαράλαμπου Ανθόπουλου και Ελένης Μαρτσούκου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως το τακτικό μέλος Κωνσταντίνος Λαμπρινουδάκης και το αναπληρωματικό του Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, οι Κωνσταντίνος Λιμνιώτης και Γεωργία Παναγοπούλου, ειδικοί επιστήμονες – ελεγκτές ως βοηθοί εισηγητή και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Υποβλήθηκαν στην Αρχή οι: α) με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4504/26-06-2019 και β) με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4712/03-07-2019 καταγγελίες, οι οποίες αφορούν λήψη αζήτητης πολιτικής επικοινωνίας από τον Α (εφεξής «καταγγελλόμενος») για την προώθηση της υποψηφιότητάς του στις βουλευτικές εκλογές.

Στην ως άνω α' καταγγελία ο καταγγέλλων αναφέρει ότι έλαβε σύντομο γραπτό μήνυμα (SMS) από τον καταγγελλόμενο, πολιτικού χαρακτήρα με σκοπό την προώθηση της υποψηφιότητάς του χωρίς να έχει καμία προηγούμενη σχέση με τον καταγγελλόμενο.

Στην ως άνω β' καταγγελία η καταγγέλλουσα αναφέρει ότι έλαβε σύντομο γραπτό μήνυμα (SMS) και μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) από τον καταγγελλόμενο, πολιτικού χαρακτήρα με σκοπό την προώθηση της υποψηφιότητάς του, χωρίς να έχει καμία προηγούμενη σχέση με τον καταγγελλόμενο. Αν και ζήτησε μέσω του σχετικού συνδέσμου τη διαγραφή της από τη λίστα αποδεκτών των μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email), έλαβε εκ νέου email από τον καταγγελλόμενο.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης των εν λόγω καταγγελιών, απέστειλε στον καταγγελλόμενο τα με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4504-1/11-07-2019, Γ/ΕΞ/4712-1/26-07-2019 έγγραφα με τα οποία ζήτησε τις απόψεις του επί των καταγγελλομένων στις α' και β' καταγγελίες αντίστοιχα, θέτοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει η Αρχή για την πολιτική επικοινωνία.

Ο καταγγελλόμενος απάντησε σχετικά με την α' σχετική καταγγελία με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/5599/09-08-2019 υπόμνημα και σχετικά με τη β' σχετική καταγγελία με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/5600/09-08-2019 υπόμνημα. Στα υπομνήματα αναφέρεται ότι τα στοιχεία επικοινωνίας των καταγγελλομένων είναι αναρτημένα σε ιστοσελίδα του ... και περιλαμβάνονται και στους έντυπους καταλόγους.

Στη συνέχεια, η Αρχή κάλεσε με το με αρ. πρωτ Γ/ΕΞ/6200/12-09-2019 έγγραφο τον καταγγελλόμενο σε ακρόαση προκειμένου να συζητηθούν οι ως άνω α'- β' καταγγελίες καθώς και η γενική πρακτική που ακολουθήθηκε από τον υποψήφιο για την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα με ηλεκτρονικά μέσα.

Στη συνεδρίαση της 25-09-2019 παρέστησαν οι Α, Λασκαρίδης Εμμανουήλ με ΑΜΔΣΑ ..., Γαϊτανά Ασημίνα με ΑΜΔΣΑ ... και ο Β. οι οποίοι εξέθεσαν προφορικά τις απόψεις τους. Ο καταγγελλόμενος, αφού έλαβε προθεσμία, κατέθεσε εντός της ταχθείσας προθεσμίας το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6829/09-10-2019 υπόμνημα.

Στο υπόμνημα αναφέρει ότι πραγματοποίησε μαζική αποστολή μηνυμάτων SMS και email με αποδέκτες πολίτες της εκλογικής του περιφέρειας κάνοντας χρήση και στοιχείων τα οποία είναι δημοσιευμένα στο διαδίκτυο από τον Σε κάθε μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου παρείχε τη δυνατότητα διαγραφής. Σχετικά με το ισχύον νομικό πλαίσιο για

την πολιτική επικοινωνία αναφέρει ότι είναι σε γνώση του και θέτει κάποιους προβληματισμούς για την εφαρμογή του στο θέμα της πολιτικής επικοινωνίας.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και τους βοηθούς εισηγητή, οι οποίοι αποχώρησαν μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρ. 4 στοιχ. 7 του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (εφεξής, Κανονισμός), ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.
2. Το ζήτημα, της πραγματοποίησης μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται στο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 για την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μία τέτοια επικοινωνία επιτρέπεται μόνο εφόσον ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με το άρ. 11 παρ. 3 του ν. 3471/2006, τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής, μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών, ακόμη και όταν ο αποδέκτης του μηνύματος δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεσή του, υπό την προϋπόθεση ότι του παρέχεται κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αντιστασσει, με εύκολο τρόπο και δωρεάν, στη συλλογή και χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών του στοιχείων και αυτό κατά τη συλλογή των στοιχείων επαφής, καθώς και σε κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει σε αυτή τη χρήση.

3. Ειδικά για την πολιτική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006, όσο και την Οδηγία 1/2010 της Αρχής για την πολιτική επικοινωνία αλλά και τον Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ισχύουν τα εξής:

Η πολιτική επικοινωνία¹ ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, προεκλογική ή μη, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα πρόσωπα αυτά καθίστανται υπεύθυνοι επεξεργασίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, άρθρο 4, στοιχ. 7) εφόσον ορίζουν τον σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν οι βουλευτές ή οι υποψήφιοι βουλευτές λαμβάνουν δεδομένα από τα πολιτικά κόμματα και τα επεξεργάζονται για προσωπική τους πολιτική επικοινωνία, καθίστανται και αυτοί υπεύθυνοι επεξεργασίας. Με την ιδιότητα αυτή και με βάση την αρχή της λογοδοσίας² πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεων τους και των κανόνων επεξεργασίας.

4. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνίας, όπως είναι η περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), η επικοινωνία προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, όπως ισχύει, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει. Επισημαίνεται επίσης ότι σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) αποτελούν επίσης μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 3471/2006 και της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ.
5. Επιτρέπεται η πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων μόνο εφόσον

¹ Βλέπε ορισμό στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 1/2010 της Αρχής

² Όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ

συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων, και το υποκείμενο κατά τη συλλογή των δεδομένων ενημερώθηκε για τη χρήση τους με σκοπό την πολιτική επικοινωνία, του δόθηκε η δυνατότητα να εκφράσει αντίρρηση για αυτήν τη χρήση αλλά δεν την εξέφρασε. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ. είναι νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αντιθέτως, δεν θεωρείται ότι συνιστά παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς τον σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή.

(β) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Σε κάθε επικοινωνία απαιτείται να αναφέρεται ευδιάκριτα και σαφώς η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, καθώς επίσης και μια έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης του μηνύματος μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας.

6. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο καταγγελλόμενος, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, πραγματοποίησε πολιτική επικοινωνία με αποστολή σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS) και μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (Email). Η νομιμότητα της αποστολής εξασφαλίζεται εάν έχουν τηρηθεί τα αναφερόμενα στις ανωτέρω Σκέψεις 4, 5. Από τις απαντήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτουν τα εξής:
7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσκόμισε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχε εξασφαλιστεί η απαιτούμενη προηγούμενη συγκατάθεση των παραληπτών των μηνυμάτων SMS και email, ή ότι είχε υπάρξει προηγούμενη παρόμοια επαφή/επικοινωνία. Αντιθέτως, πραγματοποιήθηκε αποστολή των μηνυμάτων πολιτικού περιεχομένου σε παραλήπτες των οποίων οι διευθύνσεις ήταν δημοσιευμένες στο διαδίκτυο.

8. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν παρείχε στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα εναντίωσης με τρόπο εύκολο και σαφή, σε κάθε μήνυμα SMS πολιτικής επικοινωνίας. Περαιτέρω, ακόμα και στην περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στα οποία φέρεται να υπήρχε τέτοια δυνατότητα, η ικανοποίηση του δικαιώματος εναντίωσης δεν ήταν πάντα αποτελεσματική, αφού στην περίπτωση της β' καταγγελίας υπήρξε άσκηση του δικαιώματος χωρίς αυτό όμως, τελικά, να ικανοποιηθεί (αφού ακολούθησε και αποστολή και άλλου μηνύματος).
9. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, και λόγω επαγγελματικής ιδιότητας, είχε γνώση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την πολιτική επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα και τις κατευθυντήριες γραμμές της Αρχής που είχαν δημοσιευτεί και αποσταλεί στα πολιτικά κόμματα ήδη από τις αρχές Απριλίου 2019.
10. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεργάστηκε με την Αρχή απαντώντας χωρίς καθυστέρηση στα έγγραφα για διευκρινίσεις, παρέχοντας τις πληροφορίες που ζητήθηκαν και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής και στο υπόμνημα που κατέθεσε.
11. Δεν έχει επιβληθεί στο παρελθόν διοικητική κύρωση από την Αρχή στον υπεύθυνο επεξεργασίας,

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η Αρχή κρίνει ότι, λαμβάνοντας υπόψη και το άρθρο 13 του ν. 3471/2006, συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιβολής σε βάρος του της κατ' άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 διοικητικής κύρωσης, που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα της παραβάσεως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

Επιβάλλει, με βάση τα άρθρα 19 παρ. 1 στοιχ. στ' και 21 του ν. 2472/1997 και 13 παρ. 1 και 4 του ν. 3471/2006, στον Α το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στη συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους τριών χιλιάδων ευρώ (3.000,00), για τις ως άνω διαπιστωθείσες παραβιάσεις του άρθρου 11 του ν. 3471/2006.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου